

Festa sobre un arbre mort

Els guarda boscos han treballat bé. Enguany, ningú ha baixat branques d'avet del Montseny. I el que pugui haver-ho fet se les deu haver endut amb la plena consciència del lladre, del que està fora la llei. Ells, els guarda boscos, han estat per tot, motoritzats i amb gossos, vigilant l'arbre Sant.

Pero ni ells ni els que anaven a robar en sabien res de l'arbre. Ni ells ni els venedors de la fira de pessebres. Ni aquests ni tants dels que sense comprendre res, guarden la seva casa amb les branques de l'arbre, per rèplica sense sentit d'uns quants films portats d'Amèrica o del Nord d'Europa.

També jo vaig anar a Santa Fe del Montseny, al cim d'aquesta muntanya que sintetitza, en un illot miraculós de la nostra terra, totes les possibilitats de flora i fauna europeas: de l'atmetller a l'avet, del colomí a l'esperver, del conill a l'isart. La meua excursió, no ho nego pas, anava lligada també a l'avet i al boix grévol florit. Fa ja quasi vint anys, i jo sóc jove, que som amics amb el Montseny. Ell m'ha donat moltes hores de pau d'aquella que els homes de ciutat necessitem de setmana en setmana. Caminar hi, és reviure sobre el que la rutina diària va matant. I com més amunt, més alliberats de la calitja morbosa de la ciutat, del tracte amb aquells homes de futbol i res més, de cafè i res més, de cine i res més. Com més amunt, més alliberats. Allí, quasi al cim, el darrer ésser vivent és l'avet, una mena de símbol suprem d'aquell alliberament espiritual de la muntanya. Pels que l'estimem, pels que valorem el país des de dalt els pics, l'avet es, per això sol, un símbol. Però no pas l'avet de tants o quants pams, sinó la mes petita de les seves fulles, olorosa i perpètua, lluminosa i suau.

Quan al volt de la celebració nadalenca ha sorgit la costum de l'arbre s'ha encetat controvèrsia pública i quasi general sobre la seva procedència o la seva improcedència.

«No és pas una costum nostra» ens han dit amb aire definitiu. Una costum mai ha estat nostra abans d'esser-ho. Les costums també es podem prendre dels demés si són espiritual o belles. Que dirien els que així opinen si sabessin que a casa nostre el «pessebre» fou costum importada i no pas de masses anys? Que dirien si coneguessin la juvenesa poc més que centenaria de la nostra bella sardana, que alguns anomenen «ancestral»?

Altres ens han dit, en parlar de l'arbre de Nadal, que la costum «s'allunya i està en contraposició amb les autèntiques costums catoliques i cristianes». La delicada llegenda de Sant Nicolau — que al dir dels països nòrdics venia d'Espanya — cap oposició pot fer a les nostres tradicions. Una cosa és innegable: la santedat ben ortodoxa de Sant Nicolau. I si un Sant ens respallia una llegenda, per demés delicada, i la perpètua lligada a un dels arbres més bells, no la hem de poder admetre entre les més pures nostres?

Sigui com sigui la costum ha arrelat, i de mala manera. De Mala Manera en majúscula, perquè tot el que la costum pugui tenir de bell i d'espiritual, no pot lligar

de cap manera amb les destrals i els crims forestals que s'han vingut perpetrant d'uns anys ençà. En un país on l'avet sigui com el boix o el romaní a casa nostra, la celebració casolana de la llegenda amb tot un arbre, apart ésser possible, no representarà el que representa aquí.

Pero en el nostre clima l'avet és com una concessió miraculosa que hem de respectar. Pel simbolisme que incorpora, una sola branqueta ens pot portar tota la flaire de l'arbre a casa. No pas una brancassa o un arbre comprats sense sentit en la legalitzada fira de Santa Llúcia. Més bé un brot petit portat amb propi guany de la muntanya. Res de branques esqueixades, ni troncs barbarament capolats. Sols unes fulles. Per valor decoratiu pur, sense simbolismes incorporats, hi han els gallarancs i el tembé nadalenc boix grévol.

Però la gent — i molt més els que en desconeixen el sentit que els que el coneixen — han volgut ignorar que els boscos, apart de pertànyer a un propietari legal, pertanyen en un sentit menys legal però més elevat a la comunitat. La gran ciutat ha exigit el gran crim, quan la costum ha arrelat sense cap de les seves característiques espirituals d'origen. I la mecànica de guarnir un arbre poc importa, si no es relaciona amb la llegenda tant nadalenca que l'introduí en la costum del nord d'Europa.

En un altre aspecte de l'utilització nadalenca de l'avet, els que desconeixen el sentit essencialment religiós de la corona d'Advent, fan rotllanes d'avet guarnides amb dues o sis espelmes més o menys llampants. en lloc de les quatre de l'autèntica, costum nòrdica. El simbolisme no els importa. Ells volen a tota costa l'objecte que els sembla que fa Nadal. Son probablement aquells pels quals el Nadal és més un àpat de pollastre i requisits que una celebració santa.

Per tots ells he hagut de tornar del Montseny sense el meu avet. No podia exigir dels guardaboscos la meua branqueta de cada any. Estaven en el seu dret de negar-me-la i em la seva obligació de defensar el bosc del saqueix ciutadà. He baixat sense l'avet però fins i tot content. Quan les festes hagin passat retrobaré la pau entre els meus boscos que son meus sense el sentit exclusiu de les tanques i les fites i sense que cap dels que legalment en son propietaris se'n pugui sentir pertorbat.

Els guardaboscos han treballat i la destral s'ha deturat bo i alçada. Molt bé. Però retruyen encara, els cops que no he sentit i que han ressonat no sé en quins indrets, contra les soques que aguantaven els cimarols que he vist a Barcelona. Mil-lers de copes escapçades, publicament exhibides a la fira dels pessebristes i a fora de les botigues dels floristes i jardiners de la gran ciutat on no hi han guardaboscos. Així em fa suposar que el que defensen els propietaris i el que jo defenso son coses diferents. Ells defensen unes pessetes, Jo defenso un arbre i un símbol. Perquè l'avet, apart tota llegenda, es, pels que estimen la muntanya, la pau mateixa, la bellesa i l'equilibri que sols els cims on l'home rarament arriba, poden donar.

J. VERRIÉ